

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ

ज्ञानगंगोत्री, गंगापूर धरणाजवळ, गोवर्धन,

नाशिक- ४२२ २२२

एम.ए. शिक्षणशास्त्र (M62)

Semester-IV

(सत्र चौथे)

गृहपाठपुस्तिका

(सन 2018-2019)

गृहपाठ सोडवण्यासाठी विशेष सूचना

- (01) गृहपाठ हे अंतिम परीक्षेची तयारी व तुमच्या प्रगतीचे स्वयं-मूल्यमापन करण्याच्या दृष्टीने उपयोगी आहेत.
- (02) गृहपाठातील प्रत्येक प्रश्न व त्यांचे गुण प्रथम काळजीपूर्वक वाचा. पारिभाषिक संज्ञाचा अर्थ नीट समजून घ्या.
- (03) गृहपाठाशी संबंधित पुस्तक, अभ्यासक्रम, आशय व पाठयांश काळजीपूर्वक वाचवा.
- (04) गृहपाठातील प्रश्नांची उत्तरे ही पुस्तकामधील आशय, मुद्दे, मजकूर, जसेच्या तसा लिहू नका तर स्वतःच्या भाषेत लिहा. आवश्यक तेथे स्वतःचे मत मांडा.
- (05) हा शिक्षणक्रम पूर्ण केल्यानंतर मिळविलेले ज्ञान प्रत्यक्ष कार्य करताना तुम्ही कसे उपयोगात आणाल यांचाही उल्लेख उत्तरात असावा. आवश्यक तेथे पुस्तकातील उदाहरणांबरोबरच पुस्तकाबाहेरील उदाहरणेदेखील नमूद करावेत.
- (06) गृहपाठ लिहिण्यासाठी फुलस्केप आकाराचे आखीव कागद वापरावेत. त्यावर खालीलप्रमाणे मचकूर लिहावा.

विद्यार्थ्याचे नाव-----	अभ्यासक्रम/विषय-----
कायम नोंदणी क्रमांक-----	गृहपाठ पूर्ण केल्याचा दिनांक-----
अभ्यासकेंद्राचे नाव व पत्ता -----	

मिळालेले गुण-----	एकूण गुण- 20
गृहपाठ परीक्षकाची स्वाक्षरी	

- (07) आखीव कागदाच्या/उत्तरपत्रिकेच्या प्रत्येक पानावर डावीकडे दीड इंच (4 सेमी) समास सोडून द्यावा. प्रत्येक प्रश्नाची उत्तरे स्वतंत्र पृष्ठावर लिहावेत. (संमंत्रक या जागेचा उपयोग शेरा/सूचना लिहिण्यासाठी करू शकतील.)
- (08) गृहपाठातील सर्व प्रश्नांची उत्तरे सुवाच्य अक्षरात लिहावीत. टंकलिखित/छापील उत्तर म्हणून स्वीकारण्यात येणार नाही.
- (09) गृहपाठ मिळालेले गुण व उपचारात्मक सूचनांसह तुम्हास संमंत्रक हे गृहपाठ तपासल्यानंतर परत करतील..
- (10) विद्यार्थ्यांना माहितीपुस्तकेतील सूचना व नियमांचे पालन करून गृहपाठ सादर करावा. विद्यापीठाशी पत्रव्यवहार करण्यापूर्वी प्रथम माहितीपुस्तकेतील नियम, सूचना वाचाव्यात व अभ्यासकेंद्रामार्फत पत्रव्यवहार करावा.
- (11) प्रत्येक गृहपाठ/स्वाध्याय हा वीस गुणांचा असून त्यातील प्रत्येक प्रश्न पाच गुणांचा आहे.

(डॉ. सज्जन थूल)

शिक्षणक्रम संयोजक, मूल्यमापन विभाग,
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

EDU535: शैक्षणिक व्यवस्थापन

- (1) शैक्षणिक व्यवस्थापन व प्रशासनची सध्याच्या काळात गरज स्पष्ट करा.
Explain need of educational management and administration in today's world. (5गुण)
- (2) निर्णय प्रक्रीयेचे स्वरूप व महत्त्व विशद करा.
Explain the nature and importance of decision making. (5गुण)
- (3) व्यवस्थापन म्हणजे काय? स्पष्ट करा.
Explain the concept of management. (5गुण)
- (4) लोकशाही नेतृत्वाचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
Explain merits and demerits of democratic leadership's. (5गुण)

EDU536: शैक्षणिक प्रशासन

- (1) संघटनाचे विकेंद्रीकरण म्हणजे काय? सांगून त्याचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
What is decentralizing organisation? Explain merits and demerits of it. (5गुण)
- (2) पर्यवेक्षणाचा अर्थ सांगून कार्य स्पष्ट करा.
Explain the meaning and function of supervision. (5गुण)
- (3) परिणामकारक प्रशासन व नियोजन करतांना आधुनिक तंत्राचा व संगणकाचा कसा उपयोग होईल ते स्पष्ट करा.
Explain how modern techniques and computer technology will be used for effective administration and planning. (5गुण)
- (4) शैक्षणिक प्रशासनाबाबत केंद्र सरकारची भूमिका कोणती ते स्पष्ट करा.
Explain the role of central government about educational administration? (5गुण)

EDU537: शैक्षणिक नियोजन भाग-१

- (1) शैक्षणिक नियोजनाचा अर्थ सांगून त्यांची गरज स्पष्ट करा.
Explain the meaning and need of educational planning. (5गुण)
- (2) शिक्षण आणि नियोजन यांचा संबंध स्पष्ट करा.
Explain the relationship between education & planning. (5गुण)
- (3) सूक्ष्म नियोजन म्हणजे काय? सूक्ष्म नियोजनाचे फायदे लिहा.
What in micro planning? Write the Merits of micro planning. (5गुण)
- (4) शैक्षणिक वित्तव्यवस्थेचा अर्थ सांगून तत्वे विशद करा.
Explain the meaning and principles of educational finance management. (5गुण)

EDU538: शैक्षणिक नियोजन भाग-२

- (3) शैक्षणिक धोरणाच्या निर्मातीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
Explain the developmental process of educational policy. (5गुण)
- (2) "निरंतर शिक्षण ही एक गुंतवणूक आहे." स्पष्ट करा.
"Continuing education is an investment," explain it? (5गुण)
- (3) वित्त म्हणजे काय? वित्त कोणकोणत्या प्रकारचे असते? स्पष्ट करा.
What is finance? How many types of finance? Explain it. (5गुण)
- (4) औपचारिक व अनौपचारिक शिक्षणातील भेद स्पष्ट करा.
Explain the difference between formal and non formal education. (5गुण)

EDU539: प्रौढ शिक्षण

- (4) पाउलो फ्रेअरी यांची शिक्षणविषयक संकल्पना स्पष्ट करा.
Explain the concept of education given by Paulo Freire. (5गुण)
- (2) निरंतर शिक्षण शिक्षणक्रमासाठी निधी संकलन कसे करता येते.
How can we collect the fund for continue educational programme. (5गुण)
- (3) प्रौढांना मदत करण्यासाठी शिक्षकाच्या अंगी कोणते गुण असावे, ते लिहा.
Which qualities should have teacher's for helping the adults. (5गुण)
- (4) निरंतर शिक्षणामध्ये नवीन माध्यमे कोणती भूमिका बजावतात ते स्पष्ट करा.
Explain the role of new technology in continuing education. (5गुण)

EDU540: निरंतर शिक्षण (Continuing Education)

- (5) निरंतर शिक्षणाची आधुनिक काळातील गरज लिहा.
What is the need of continue education in modern world. (5गुण)
- (2) निरंतर शिक्षणातील अध्ययन अध्यापनाची तंत्रे स्पष्ट करा.
Explain the teaching learning techniques in continuing Education. (5गुण)
- (3) शैक्षणिक समाजशास्त्राचा अर्थ स्पष्ट करा.
Explain the concept of Educational sociology. (5गुण)
- (4) निरंतर शिक्षणाच्या अभ्यासक्रमांसाठी पूर्वनियोजनाची गरज स्पष्ट करा.
Explain the need of pre planning for Course of continuing Education. (5गुण)

EDU541: अनौपचारिक शिक्षण

- (1) अनौपचारिक शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा. (5गुण)
Explain the concept of informal Education.
- (2) अनौपचारिक शिक्षण पद्धतीत मा. गांधीचे योगदान स्पष्ट करा. (5गुण)
Explain the contribution of Mahatma Gandhi's on informal Education system.
- (3) पेनमास प्रकल्पाची पार्श्वभूमी व विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. (5गुण)
Explain the characteristics and background of Penmass project.
- (4) मुलीच्या शिक्षणावर भर देणे का आवश्यक आहे, स्पष्ट करा. (5गुण)
Why it is important to emphasize on girls education, Explain.

EDU542: अनौपचारिक शिक्षणाची भूमिका

- (1) अनौपचारिक शिक्षणातील अध्ययन-अध्यापन प्रकिया कशी असते, स्पष्ट करा. (5गुण)
Explain the process of teaching learning in Non formal Education.
- (2) अनौपचारिक शिक्षणाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. (5गुण)
What are the different types of Non formal Education? Explain.
- (3) अनौपचारिक शिक्षण पद्धतीची तंत्रे स्पष्ट करा. (5गुण)
Explain the techniques of Non-Formal Education.
- (4) अनौपचारिक शिक्षणपद्धतीतील मूल्यमापन पद्धती स्पष्ट करा. (5गुण)
Explain the Evaluation pattern in Non-Formal Education system.

श्रेयांकाधारित श्रेणी प्रणाली अभ्यासक्रम (कोणताही एक)

GEN203(M): मूल्य शिक्षण (मराठी माध्यम)

- (1) मूल्य शिक्षणाचा अर्थ सांगून मूल्य व शिक्षण ह्यांच्यातील परस्परसंबंध लिहा. (5गुण)
- (2) स्वतंत्र भारतातील मूल्यशिक्षणाचा आढावा थोडक्यात लिहा. (5गुण)
- (3) नैतिक मूल्यशिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करून नैतिक मूल्य रुजवणुकीची आवश्यकता लिहा. (5गुण)
- (4) मूल्यमापनाची गुणात्मक साधने सांगून निरीक्षण तंत्रातील पदनिश्चयन श्रेणीसाठी पाच प्रश्न तयार करा. (5गुण)

GEN203 (E): Value Education (through eight habits)

- (1) Explain with examples of P/Pc balance in defining the effectiveness. (5 Marks)
- (2) Explain the difference between leadership and Management. (5 Marks)
- (3) Explain the four steps in developing the skill of emphatic listening. (5 Marks)
- (4) Describe the importance of synergy in business. (5 Marks)

GEN104: अरेबिक

1. Translate the following classical Passage.

(05) درج ذیل قرآن کا ترجمہ کیجئے۔

أَقْرَبُ يَتَمُّ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ⑥٨ ءَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمِزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ ⑥٩
لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ⑦٠

Q. 2 Answer the following question .

(05) مختصر جواب لکھیے۔

”جمہ کیجئے اور بتائیے ہمیں اس سے کیا صیحت ملتی ہے؟“

Translate famous Arabic saying and write the lesson you receive from it?

مَنْ حَفِظَ لِسَانَهُ سَتَرَ اللَّهُ عَيْبَاتِهِ -

Q. 3 Answer the following question.

(05) مختصر جواب لکھیے۔

Transform the words into masculine plural.

جمع مذکر میں تبدیل کیجئے۔

يَسْبِقْنَ - يَرْحَمْنَ - يَسْتَلْنَ - يَدْخُلْنَ ، يَخْرُجْنَ

Q.4 Answer the following question. In details.

(05) مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب دیجئے۔

Write a note on "Importance and benefits of Translation"

(1) ”جمہ کی اہمیت و افادہ۔“